

УДК 658.15:621

ОРГАНІЗАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МЕХАНІЗМУ ПРИЙНЯТТЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ НА МАШИНОБУДІВНОМУ ПІДПРИЄМСТВІ

Й.М. Петрович, д.е.н., проф.

Національний університет «Львівська політехніка», Львів, Україна

Петрович Й.М. Організаційне забезпечення механізму прийняття і реалізації інвестиційної політики на машинобудівному підприємстві.

У статті розкрито поняття «інвестиційної політики підприємства». Визначено фактори ефективності реалізації інвестиційної політики. Наведено приклади організації процесу прийняття інвестиційних рішень на промисловому підприємстві. Розглянуто організаційне забезпечення процесу прийняття інвестиційних рішень та реалізації інвестиційної політики.

Ключові слова: ефективність, інвестиції, інвестиційна політика, підприємства, устаткування, прийняття інвестиційних рішень, управління інвестиційною діяльністю

Petrovich I.M. Organizational support for the mechanism of adoption and implementation of the investment policy at the engineering enterprise.

В статье раскрыто понятие «инвестиционной политики предприятия». Определены факторы эффективности реализации инвестиционной политики. Приведены примеры организации процесса принятия инвестиционных решений на промышленном предприятии. Рассмотрено организационное обеспечение процесса принятия инвестиционных решений и реализации инвестиционной политики.

Ключевые слова: эффективность, инвестиции, инвестиционная политика, предприятия, оборудование, принятие инвестиционных решений, управление инвестиционной деятельностью

Petrovych Yo.M. Organizational support for the mechanism of adoption and implementation of the investment policy at the engineering enterprise.

The article reveals the concept of “the investment policy of the enterprise”. The factors of efficiency of implementation of the investment policy are defined. The article shows the examples of process of making investment decisions at the industrial enterprise. It reviews organizational support for the process of the investment decision-making and implementation of the investment policy.

Keywords: efficiency, investment, investment policy, enterprises, machinery, investment decision-making, investment management

Досвід країн з розвинутою ринковою економікою вказує на те, що економічне зростання завжди пов'язане із збільшенням обсягу інвестування. В умовах трансформаційної економіки структура інвестицій повинна мати свої особливості та супроводжуватися як заходами із стимулювання національних фінансових вкладень, так і активним залученням зарубіжного капіталу. Задля формування підприємствами довгострокових конкурентних переваг на цільових сегментах ринку необхідна розробка та реалізація інвестиційної політики підприємства – комплексу заходів, що спрямовані на здобуття і зміцнення ринкових позицій у довгостроковій перспективі. Під час її формування визначаються пріоритетні напрямки капіталовкладень та встановлюється оптимальний (за критерієм підвищення конкурентоспроможності фірми) розподіл ресурсів між ними.

Аналіз останніх досліджень та публікацій

Питання формування інвестиційної політики підприємства розглядалися багатьма вітчизняними і зарубіжними дослідниками, які зосереджували свою увагу на таких аспектах як принципи, цілі та підходи до формування інвестиційної політики підприємства [4; 7; 12], особливості формування інвестиційної політики суб'єктів господарювання різних форм власності [2; 4], розробка стратегії інвестиційної діяльності [9; 13], оцінка інвестиційної привабливості підприємства [10] інвестиційних проектів [6] та інвестиційної політики підприємства [7].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми

Потребує додаткового розгляду питання організаційного забезпечення механізму прийняття і реалізації інвестиційної політики на машинобудівному підприємстві.

Метою статті є дослідження процесу організації формування і реалізації інвестиційної політики на машинобудівному підприємстві.

Виклад основного матеріалу дослідження

На сьогоднішній день в економічній науці немає загальновизнаного визначення інвестиційної політики. Існує достатньо широкий спектр

думок з приводу визначення сутності інвестиційної політики взагалі і інвестиційної політики промислового підприємства зокрема, тому необхідно уточнити, що розуміється під інвестиційною політикою у даному дослідженні.

У сучасному економічному словнику [11] наведено наступне визначення інвестиційної політики: інвестиційна політика – складова частина економічної політики, що проводиться підприємствами у вигляді встановлення структури і масштабів інвестицій, напрямків їх використання, джерел отримання з урахуванням необхідності оновлення основних засобів і підвищення їх технічного рівня.

На думку І.О. Бланка [3], інвестиційна політика представляє собою частину загальної фінансової стратегії підприємства, яка полягає у виборі і реалізації найбільш ефективних форм реальних і фінансових його інвестицій з метою забезпечення високих темпів його розвитку і розширення економічного потенціалу господарської діяльності.

Проф. Єдновицький вважає, що інвестиційна політика комерційної організації є інструкцією з відбору проектів і затвердження фінансових рішень, формування програми капіталовкладень, які гарантують успішне досягнення поставлених цілей та сприяють закріпленню її конкурентних переваг [7].

У даному дослідженні під інвестиційною політикою підприємства будемо розуміти комплекс заходів, що забезпечують вигідне вкладення власних та залучених коштів у основні, оборотні засоби, науково-технічну продукцію, майнові права та інтелектуальну власність з метою забезпечення фінансової стійкості роботи підприємства у найближчій та подальшій перспективі.

Результати реалізації інвестиційної політики залежать від якості менеджменту на підприємстві, його здатності працювати з потенціальними інвесторами з метою залучення додаткових джерел фінансування. У залежності від ступеню вирішення цих завдань управління може або сприяти розвитку, або уповільнювати його. Наявність висококваліфікованого менеджменту, який здатний забезпечити як ефективне використання власних і залучених фінансових ресурсів, так і якісне вирішення завдання підвищення конкурентоздатності, є ключовим фактором успіху у реалізації ринкової стратегії підприємства [2].

Будь-яке вкладення капіталу починається з прийняття певного рішення і є результатом даного процесу. У часи планової економіки процес прийняття рішення для окремого суб'єкта господарювання регламентувався на рівні держави і був закріплений у нормативно-правових актах, будучи невід'ємною частиною соціального та економічного розвитку країни. Сьогодні процес прийняття рішення залежить виключно від методики, прийнятої керівництвом підприємства. Ще більше ускладнює цей процес необхідність врахування факторів зовнішнього та внутрішнього

середовища, які стали значно різноманітнішими, складнішими та нестабільними за умов ринкової економіки. Серед таких факторів – політична та економічна нестабільність, недосконалість законодавства з регулювання інвестиційної діяльності, нестача інвестиційних коштів тощо. Головним критерієм під час вибору стратегічної альтернативи підприємствами є економічна ефективність, у досягненні якої важливе місце займає створення конкурентних переваг та зміцнення конкурентних позицій на цільовому ринку.

Задля забезпечення ефективності прийнятих фінансових рішень, процедура їх прийняття повинна базуватися на чітко описаному механізмі формування та реалізації інвестиційної політики. Важливим елементом такого механізму є його організаційне забезпечення.

Доцільним уявляється формування спеціального центру, до якого спрямовуються інвестиційні ідеї, що виникають у різних підрозділах. Такий центр повинен складатися із висококваліфікованих працівників різного профілю і відповідати за координацію зусиль з реалізації стратегії підприємства. У ньому відсіваються ідеї, що не відповідають стратегічним цілям.

Щодо ідей, які пройшли процес відбору, вони оформлюються у відповідні пропозиції, які надходять до структурного підрозділу, що відповідає за розробку інвестиційних проектів. На цьому етапі формуються різні варіанти реалізації інвестиційних пропозицій – так звані інвестиційні альтернативи. Так, необхідне підприємству технологічне устаткування може бути вироблено власними силами або придбано у одного з підприємств-виробників. Сформований набір альтернатив у подальшому знов розглядається за критерієм економічної ефективності. У результаті обирається найбільш ефективний варіант, який прийнято називати інвестиційним проектом. Це і є кінцевим продуктом процесу прийняття інвестиційного рішення. У схематичному вигляді організаційне забезпечення процесу прийняття інвестиційного рішення представлено на рис. 1.

Підприємство може підвищувати ефективність своєї діяльності у довгостроковій перспективі у декількох напрямках, виходячи з можливості обирати серед множини альтернатив інвестиційних ідей. Задля мінімізації ризику обираючи для подальшої реалізації неефективної альтернативи, процес відбору доцільно організувати у декілька етапів. Така модель, звичайно, є ідеальною і рідко реалізується на практиці. Складнощі із її втілення виникають, як правило, через брак фінансових коштів і недостатність управлінського досвіду у ринкових умовах господарювання керівників, що звикли до діяльності в умовах адміністративно-командної економіки.

Для прикладу розглянемо порядок прийняття інвестиційних рішень на ПАТ «ОЗРСВ». На практиці ініціювати прийняття рішень про здійснення капітальних вкладень можуть лише:

1. Служба головного інженера, до складу якої входять технічний і конструкторський відділи, відділ головного механіка тощо. До функцій даних відділів відноситься аналіз стану основних засобів підприємства (фізичний знос, вікова структура) і висування пропозицій з їх модернізації та реконструкції виробництва.

2. Відділ маркетингу, чия роль у формуванні інвестиційних пропозицій значно збільшилась

після проведення перебудови системи управління, що була здійснена на протязі останніх років. Як це не парадоксально, але цей відділ аж до 1998 р. був одним з підрозділів служби збуту та не мав у складі своїх функцій аналіз споживчого ринку, вимог до продукції та подання пропозицій до конструкторського відділу.

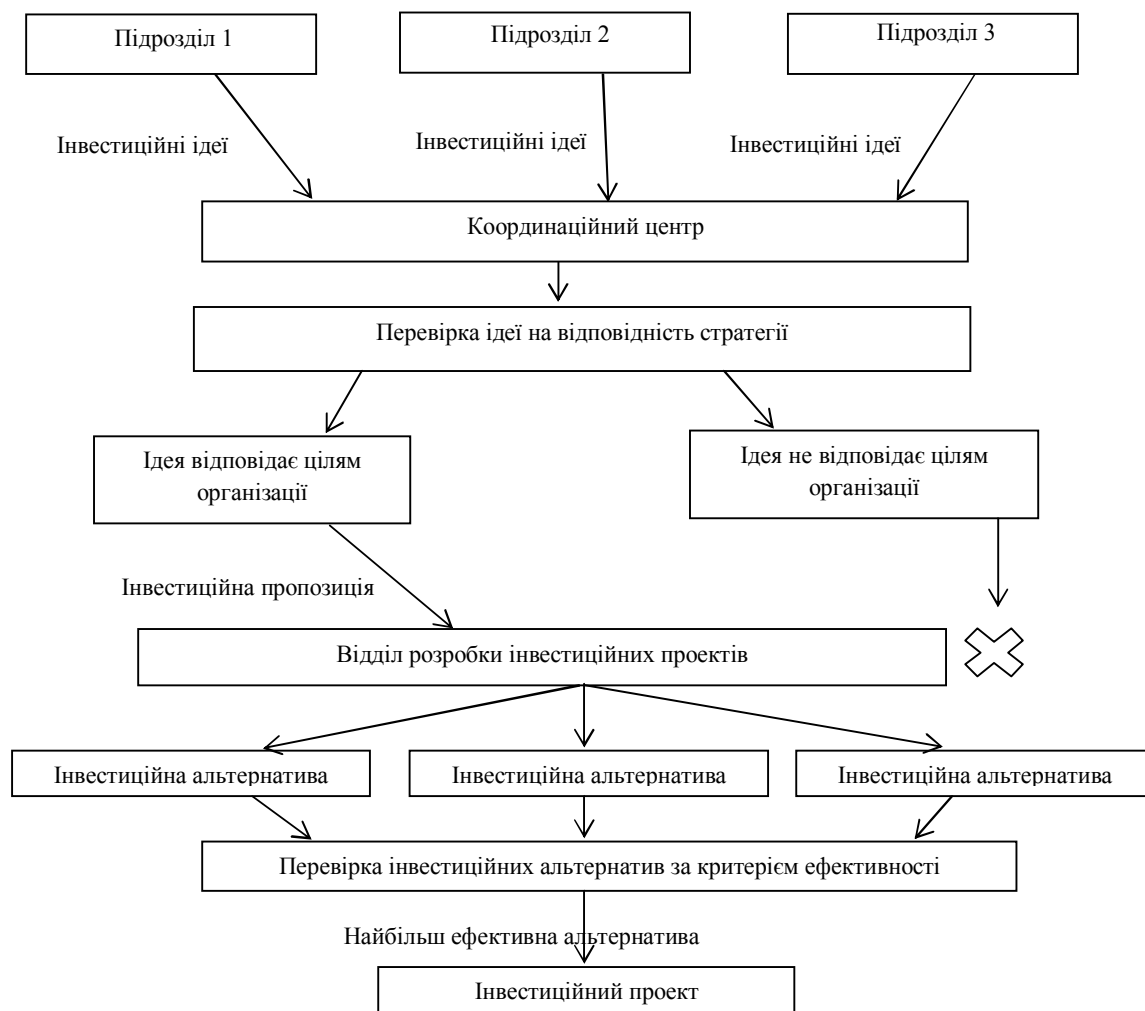

Рис. 1. Організаційне забезпечення процесу прийняття інвестиційного рішення

Усі інвестиційні ідеї, незважаючи на місце їх виникнення, надходять до штабу головного інженеру (де робиться техніко-технологічний аналіз проекту, визначається кількість необхідних для його здійснення матеріальних ресурсів та вимоги до їхньої якості). Результати аналізу виносяться на обговорення ради директорів ПАТ «ОЗРСВ», яка обирає ту чи іншу можливу стратегічну альтернативу. Після ухвалення інвестиційного проекту керівними органами підприємства, технічний відділ спільно із плановим формують його техніко-економічне обґрунтування (ТЕО).

До функцій технічного відділу входить оцінка частки проектних робіт, визначення і розрахунок кількості необхідного устаткування, виявлення

потреби у будівельно-монтажних роботах. Результати такої оцінки спрямовуються до планового відділу, який повинен визначити ефективність вкладень інвестиційних коштів (за обраною підприємством методикою, до якої входить визначення показників чистої дисконтованої вартості, строку окупності, індексу прибутковості тощо), а також проводить аналіз можливих джерел фінансування. Як правило, під час реалізації інвестиційних проектів підприємство використовує власний капітал та не вдається до послуг фінансових посередників.

Оскільки більшість інвестиційних проектів має довгостроковий характер, техніко-економічне обґрунтування інвестиційного проекту будь-якого машинобудівного підприємства повинно перед-

бачати фінансування проекту на протязі всього терміну його існування. Однак план технічного розвитку, як правило, є короткостроковим і має горизонт планування, рівний одному року, тобто фінансування інвестиційного проекту закладається лише в обсягах, які будуть використані у поточному році. У якості компенсаторного механізму потрібно під час складання планів технічного розвитку дотримуватися принципу наступності.

Процес реалізації будь-якого інвестиційного проекту, пов'язаного із придбанням технологічного устаткування, можливо поділити на наступні етапи:

- збір та обробка інформації про потенційних постачальників (виробників) технологічного устаткування;
- проведення конкурсу (тендеру) на постачання устаткування і обрання постачальника (виробника);
- укладання договору з постачальником (виробником) і організація постачань;
- монтаж, пусконаладжувальні роботи та навчання обслуговуючого персоналу [1].

Звичайно, потенційні постачальники (виробники) устаткування обираються за наступними критеріями:

- виробнича потужність;
- ресурсомісткість;
- економічна ефективність;
- гнучкість;
- продуктивність;
- надійність;
- ремонтпридатність;
- стандартизація та сталість результатів;
- безпечність, промислова санітарія [13].

Після прийняття потенційними постачальниками (виробниками) пропозиції про участь у конкурсі на постачання технологічного устаткування, кожному з них відсилається офіційний лист. Виробники відповідають на нього письмово оформленими пропозиціями, до яких включається така інформація:

- перелік устаткування, що необхідний для реалізації інвестиційного проекту;
- вартість;
- умови оплати, доставки, можливість отримання кредиту;
- умови гарантійного обслуговування, можливість організації навчання персоналу тощо.

Як правило, устаткування різних виробників, яке належить приблизно до одного класу, має свої виразні особливості у техніко-технологічному аспекті, може відрізнятися за ціною, що стає очевидним під час проведення конкурсу. Обираючи конкретного виробника устаткування серед тих, що взяли участь у конкурсі, спеціалісти підприємства керуються набором критеріїв, для яких встановлюються коефіцієнти вагомості. Це такі критерії як:

- надійність устаткування в роботі;
- досвід минулої експлуатації подібного устаткування на підприємстві;
- досвід виробництва потрібного устаткування на підприємстві-виробнику;
- післяпродажний сервіс;
- величина асортименту продукції, яка може вироблятися на даному устаткованні;
- фінансовий стан виробника устаткування;
- терміни поставки устаткування;
- наявність у даного виробника усього комплексу потрібного устаткування;
- умови фінансування операції з придбання устаткування.

Одним з ефективних методів вибору найкращої пропозиції, є складання порівняльної таблиці, що складається технічним відділом підприємства з метою співставлення пропозицій, які надійшли від різних виробників, із вимогами, що були сформульовані раніше. До таблиці додається пояснювальна записка, у якій здійснюється детальний аналіз наданих пропозицій. Пояснювальна записка завершується наданням рекомендацій з обрання постачальника, що запропонував найвигіднішу пропозицію, яка максимально відповідає вимогам підприємства, і затверджується начальником технічного відділу. Учасники конкурсу (як переможець, так і ті, що програли) повідомляються про його результати офіційними листами.

Реалізація інвестиційного проекту, пов'язаного з введенням до експлуатації нового технологічного устаткування, спричиняє виникнення потреби у трудових ресурсах вищої якості. Тому відразу після підписання контракту доцільно здійснювати перенавчання працівників, наприклад, у формі спеціальних курсів. Під час здійснення пусконаладжувальних робіт підвищення кваліфікації продовжується у формі консультацій представників постачальника з виробничим та обслуговуючим персоналом щодо користування новою технікою.

Висновки

Слід відмітити, що розглянутий організаційний механізм прийняття і реалізації інвестиційних рішень не є ідеальним. Це лише один з багатьох прикладів організації інвестиційного процесу, який дозволив отримати позитивні результати в ринкових умовах, що склалися на момент проведення дослідження. Але існування прописаного механізму відбору стратегічних альтернатив, прийняття та реалізації інвестиційних рішень, необхідними елементами якого є розподіл повноважень щодо прийняття рішень, методика оцінки стратегічних альтернатив, методика прогнозування, планування, інформаційне забезпечення та навчання персоналу є основою для ефективного стратегічного розвитку підприємства у конкурентному середовищі.

Список літератури:

1. Балацкий О.Ф. Управление инвестициями: навчальний посібник / О.Ф. Балацкий, О.М. Теліженко, М.О. Соколов. – Суми: Університетська книга, 2004. – 2-е вид. – 232 с.
2. Берлин А. Механизм инвестиционных решений на промышленном предприятии / А. Берлин, А. Арзянов // Проблемы теории и практики управления. – 2001. – № 1. – С. 54-59.
3. Бланк И.А. Словарь-справочник финансового менеджера / И.А. Бланк. – К.: «Ника-центр», 1998. – 480 с.
4. Бузько І.Р. Інвестиційна політика у глобальному вимірі: формування та реалізація : монографія / І.Р. Бузько, В.І. Чиж, А.Ю. Тищенко; МОНМС України, Східноукр. нац. ун-т ім. В. Даля. – Луганськ, 2011. – 192 с.
5. Воробйова О.І. Інвестиційна політика суб'єктів малого бізнесу / О.І. Воробйова // Формування ринкових відносин в Україні. – 2012. – № 3. – С. 54-58.
6. Захарченко В.И. Переходная экономика и оценка инвестиционных проектов / В.И. Захарченко. – Одесса: ИРЭНТИТ. – 1999. – 200 с.
7. Ендовицкий Д.А. Анализ и оценка инвестиционной политики коммерческих организаций: методология и методика / Под ред. Л.Т. Гиляровской. – Воронеж: Изд-во Воронежского государственного университета, 1998. – 386 с.
8. Інвестиційні процеси в промисловості України : монографія / В.Г. Федоренко, О.Ф. Уткін, Д.В. Степанов та ін. – К.: Науковий світ, 2001. – 447 с.
9. Крейдич І.М. Інвестиційна політика підприємства: монографія / І.М. Крейдич. – К.: ДКС центр, 2010. – 294 с.
10. Прибыткова Г. Методологические подходы к оценке инвестиционной привлекательности как основы разработки инвестиционной политики / Г. Прибыткова // Инвестиции в России. – 2005. – № 3. – С. 3-9.
11. Райзберг Б.А. Словарь современных экономических терминов. / Б.А. Райзберг, Л.Ш. Лозовский. – М.: Айрис-пресс, 2008. – 480 с.
12. Сокуренок П.І. Інвестиційна політика як ефективна форма управління ухваленням інвестиційних рішень / П.І. Сокуренок, О.Ф. Кришан // Європейський вектор економічного розвитку. – 2010. – №1(8) – С. 208-214.
13. Ястремська О.М. Інвестиційна діяльність промислових підприємств: методологічні та методичні засади / О.М. Ястремська. – Х.: ХДЕУ, 2004. – 472 с.

Надано до редакції 08.11.2015

Петрович Йосиф Михайлович / Yosif M. Petrovych
morconference@gmail.com

Посилання на статтю / Reference a Journal Article:

Організаційне забезпечення механізму прийняття і реалізації інвестиційної політики на машинобудівному підприємстві [Електронний ресурс] / Й. М. Петрович // Економіка: реалії часу. Науковий журнал. – 2015. – № 6 (22). – С. 6-10. – Режим доступу до журн.: <http://economics.opu.ua/files/archive/2015/n6.html>